

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ
FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: _____ N.M.Məmmədova

Tarix: __07__ sentyabr 2022

Fənnin təsviri	Fənn (adı, krediti)	Müasir Azərbaycan dili (Leksikologiya) 5 kredit
	Fakültə	Pedaqoji
	İxtisas	Azərbaycan dili və Ədəbiyyat Müəllimliyi
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	Bakalavriat
	Kurs	II
	Semestr	III
	Təlimçi	Arifə Əziz qızı Zeynalova
	e-mail	arifezeynalova9@gmail.com
	Telefon	050-543-59-75
	Dərs günləri və saatları	I gün II saat (m), III gün II saat
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Baza/ Seçmə	Baza	
Tələb olunan dərsliklər və dərs materialları	1. A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili.Bakı, 2003 2. H.Həsənov. Müasir Azərbaycan dilinin leks.Bakı,1988 3. S.Cəfərov. Müasir Azərbaycan dili.Bakı,1982 4. Müasir Azərbaycan dili II cildə.2-ci cild	
İstifadə ediləcək web səhifələr	1. http://lib.bbu.edu.az/files/book/1057.pdf 2. https://www.repk.az/uploads/books/24.pdf 3. http://anl.az/el/Kitab/2017/07/cd/Azf-296978.pdf	
Fənnin xülasəsi	“Müasir Azərbaycan dili” fənni filologiya fakültələrində tədris olunur və bu fənn tələbələrə Azərbaycan dilinin lüğət tərkibini, sözlərin leksik-semantik mənalarını, dilin lüğət fondunu və s. haqqındakı nəzəri biliklərin mənimsədilməsinə xidmət edir.	
Fənnin məqsədləri	“Müasir Azərbaycan dili” fənninin məqsədi tələbələrdə Azərbaycan dilinin, Azərbaycan sözlərinin, Azərbaycan frazeologiyasının leksik xüsusiyyətlərini, bunlar haqqında ilkin nəzəri biliyin formalaşmasına kömək etməkdir. “Müasir Azərbaycan dili” fənni tələbələrin sonradan bir sıra nəzəri, habelə müəyyən praktik fənlərin tədrisi zamanı rast gələ biləcəkləri müddəaları, nəzəri fikirləri, terminləri və s. daha effektiv qavramaları və yadda saxlamaları üçün ümumi baza yaradır.	
Öyrənmə nəticələri	- Dərslikdə müasir Azərbaycan dilinin leksikologiya, semasiologiya, etimologiya, onomalogiya, frazeologiya, leksikoqrafiya, sözyaradıcılığı şöbələri və onların öyrəndiyi məsələlər öz əksini tapır. Dərslikdən ali məktəblərin tələbələri, müəllimləri, magistrləri, elmi işçiləri, orta məktəb müəllimləri faydalana bilərlər.	
Tədris metodları	Mühazirə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir.
	Qrup müzakirəsi	Tələbələrə fərdi mövzuda təqdimatlar verilir və müzakirəsi aparılır.
	Təcrübi məşğələ	Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah edilir.
	Simulyasiya	Aralıq və yekun imtahan zamanı tələbələrin mənimsənilmə səviyyəsi yoxlanılır və təhlil edilir
	Layihə	Tələbələrə dərsə aid fərdi laborator işləri verilir

		və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilir
	Digər	Tədris prosesində fərdiləşdirilmiş (oyunlar üçün materiallar, testlər) və vizual (slydlar, sxemlər, qrafiklər, şəkillər, sənəd nümunələri) materiallar kimi təlim metodlarından istifadə edilir
Qiymətləndirmə	Mövzunun mənimsənilməsi	Faiz nisbəti (%) və ya bal
	Balların maksimum miqdarı	100 bal
	1. Semestr ərzində toplanmış maksimum bal	50 bal (50%)
	- Dərsə davamiyyətə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Seminar və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum bal	30 bal (30%)
	Qeyd: seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç qiyməti olduğu halda, ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. Əks təqdirdə tələbəyə bal hesablanmır.	
	2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum bal	50 bal (50%)
3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası: semestr ərzində imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir. - 51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F - 51 – 60 - “qənaətbəxş” – E - 61 – 70 – “kafi” – D - 71 – 80 – “yaxşı” – C - 81 – 90 – “çox yaxşı” – B - 91 – 100 – “əla”		
Cəmi:	100 bal (100%)	
Qiymətləndirmə metodları	<p>Tapşırıqlar: Tapşırıq olaraq tələbələrə aşağıda qeyd olunmuş sərbəst mövzular verilir və semestr ərzində qiymətləndirilir.</p> <p>Sərbəst iş mövzuları:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leksikologiya. Mövzusu, məqsədi. Söz və onun mənə qrupları. 2. Semasiologiya. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər. 3. Həqiqi və məcazi mənalı sözlər. 4. Omonim və sinonimlər. 5. Omofon, omoqraf, omoformlar. 6. Antonimlər və onların növləri. 7. Onomastik vahidlər. Antroponimlər və toponimlər. 8. Dilin lüğət tərkibi. Aktiv və passivliyinə görə dilin lüğət tərkibi. 9. Arxaizm və neologizmlər. 10. Peşə sənət leksikası. 11. Əsl Azərbaycan sözlərinin xüsusiyyətləri. 12. Etimologiya. Dialektizmlər. Terminologiya. 13. Leksikoqrafiya. Lüğətçilik. Lüğətlərin növləri. 14. Müstəqillik dövründə dilin lüğət tərkibi <p>Təqdimat: Slayd formasında hazırlanaraq sunulan təqdimatlar “GÖRÜRƏM, EŞİDİRƏM VƏ YADDA SAXLAYIRAM” prinsipinə əsasən qiymətləndirilir.</p>	
Qaydalar	Davamiyyət: Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak	

etməyən tələbə imtahana buraxılmır.

Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar: Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəklidir.

Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz.

Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunacağı ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır.

Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.

Tematik plan

Mühazirə

Həftə	Tarix	Mövzular	Dərslik / Tapşırıq / Ədəbiyyat
1	19.09.22	Mövzu №1 Leksikologiya. Mövzusu, məqsədi. Söz və onun mənə qrupları. Qısa icmal: Leksikologiyanın məqsəd və vəzifələri. Leksikologiyanın növləri. Söz-səslənmə və mənənin tam forması kimi. Azərbaycan sözlərinin struktur əlamətləri.	A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili.Bakı, 2003 səh. 202-204
2	26.09.22	Mövzu №2 Semasiologiya. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər. Qısa icmal: Semasiologiya və onun obyekt. Söz və məfhum. Sözün mahiyyəti və onun mənəsi. Sözün leksik mənə növləri. Semantik söz qrupları. Çoxmənalılığın növləri	A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili.Bakı, 2003 səh. 314-331
3	03.10.22	Mövzu №3 Həqiqi və məcazi mənəli sözlər. Qısa icmal: Polisemantik sözlər və monosemantik sözlər. Məcəzlərin növləri. Leksik məcəzlər və üslubi məcəzlər. Leksik və qrammatik həqiqi və məcazi mənələri.	A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili.Bakı, 2003 səh. 325-328
4	10.10.22	Mövzu №4. Omonim, sinonim, antonimlər. Qısa icmal: Omonimlərin əmələ gəlmə yolları. Leksik, morfoloji, sintaktik omonimlər. Omonim hadisələr. Sinonimlərin müəyyənləşdirən amillər. sinonim cərgənin üzvləri və dominant. Sinonimlərin əmələ gəlmə yolları. Antonimlərin əmələ gəlmə yolları.	A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili.Bakı, 2003 səh. 332-362

5	17.10.22	<p>Mövzu №5 Onomastik vahidlər. Qısa icmalı: Onomastika. Ümumi və xüsusi adlar. Antroponimik vahidlər. Azərbaycan toponimlərinin yaranma və formalaşma yolları.</p>	A.Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili. Bakı, 2003 səh. 281-296
6	24.10.22	<p>Mövzu №6 Dilin lüğət tərkibi. Qısa icmalı: Milli mənşəli və alınma sözlər. Alınmaların növləri. Ekzotizm və varvarizmlər. Ərəb və fars mənşəli sözlər. Rus və Avropa mənşəli sözlər.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 40-60
7	31.10.22	<p>Mövzu №7 Arxaizm və neologizmlər. Qısa icmalı: Arxaizmlər, onların növləri. Fonetik, leksik, semantik arxaizmlər. Tarixizmlər və onların tipləri. Neologizmlər. yeni söz qrupları. Yeni sözlərin yaranma yolları. Neologizmlərin növləri. Ümumi, xüsusi və fərdi neologizmlər.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 63-70
8	07.11.22	<p>Mövzu №8 Əsl Azərbaycan sözlərinin xüsusiyyətləri. Qısa icmalı: Azərbaycan sözləri və onların işlədilməsi. Azərbaycan sözlərinin leksik və qrammatik xüsusiyyətləri. Azərbaycan sözlərini ərəb fars mənşəli sözlərdən ayıran cəhətlər.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 40-55
9	14.11.22	<p>Mövzu №9 Etimologiya. Dialektizmlər. Qısa icmalı: Etimologiyanın tədqiqat obyekti, vəzifəsi, predmeti, formalaşması. Elmi etimologiya və xalq etimologiyası. Dialektlər. Şivə və ləhcə. Müəyyən bir əraziyə aid olan dil vahidləri. Cənub qrupu dialektləri.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 70-78

10	21.11.22	<p>Mövzu №10 Terminologiya. Qısa icmal: İctimai-siyasi leksika və ictimai-siyasi terminologiya. Terminlərin mənbəyi, yaranma və əmələ gəlmə üsulları. Azərbaycan dilində terminoloji lüğətlər.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 74-76
11	28.11.22	<p>Mövzu №11 Leksikoqrafiya. Lüğətçilik. Qısa icmal: Türk dillərin lüğətçilik tarixi. M.Kaşğari, M.Kazımbəy, A.Budaqov, Bakunun lüğətləri. XX əsrin ilk dövründə nəşr olunan lüğətlər. S.M.Qənizadə, Ü.Hacıbəyov və s. Yeni orfoqrafiya lüğətləri.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 106-121
12	05.12.22	<p>Mövzu №12 Müstəqillik dövründə dilin lüğət tərkibi. Qısa icmal: Müstəqillik dövründə dilə daxil olan yeni sözlər və onların işlənmə məqamları. Yeni orfoqrafiya qaydaları.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 40-60
13	12.12.22	<p>Mövzu №13 Frazelogiya. Qısa icmal: Frazelogizmlərin leksik qrammatik səciyyəsi. İsmi və feili frazeologizmlər. Frazelogizmlərin əmələ gəlmə yolları. Frazelogizmlərin çoxmənalılığı, omonimliyi, sinonimliyi və antonimliyi.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 88-105
14	19.12.22	<p>Mövzu №14. Söz yaradıcılığı. Leksik semantik yol. Qısa icmal: Söz yaradıcılığının leksika və qrammatika ilə qarşılıqlı əlaqəsi. Söz yaratma üsulları. Sözlərin leksik yolla əmələ gəlmə prosesi: dialekt və şivə sözləri, alınma sözlər, yeni məna kəsb etmə, fonetik cəhətdən dəyişmə, sözlərin sadələşməsi, konversiya.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 121-137
15	26.12.22	<p>Mövzu №15 Morfoloji və sintaktik yolla yaranan sözlər. Qısa icmal: Morfoloji və sintaktik yolla söz yaratmaq prosesi. Şəkilçilərin hesabına yaranan sözləri. Yazıçı və şairlərin əsərlərində yeni söz yaratma məsələləri.</p>	Müasir Azərbaycan dili. II cild. Bakı, 2007 səh. 137-169

Cəmi: 30 saat

Seminar

№	Mövzuların adı	Saat	Tarix	Qeyd
1.	Leksikologiya. Mövzusu, məqsədi. Söz və onun mənə qrupları.	2	21.09.22	
2.	Semasiologiya. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər.	2	28.09.22	
3.	Həqiqi və məcazi mənəli sözlər	2	05.10.22	
4.	Omonim, sinonim, antonimlər.	2	12.10.22	
5.	Onomastik vahidlər	2	19.10.22	
6.	Dilin lüğət tərkibi.	2	26.10.22	
7.	Arxaizm və neologizmlər	2	02.11.22	
8.	Əsl Azərbaycan sözlərinin xüsusiyyətləri	2	16.11.22	
9.	Etimologiya. Dialektizmlər	2	23.11.22	
10.	Terminologiya.	2	30.11.22	
11.	Leksikoqrafiya. Lüğətçilik.	2	07.12.22	
12.	Müstəqillik dövründə dilin lüğət tərkibi	2	14.12.22	
13.	Frazeologiya	2	21.12.22	
14.	Söz yaradıcılığı. Leksik semantik yol.	2	23.12.22	
15.	Morfoloji və sintaktik yolla yaranan sözlər.	2	28.12.22	
		Cəmi: 30 saat		
Fənn müəllimi:		dos. A.Ə.Zeynalova		